

HOGYAN MÉRHETŐ A NATÚRPARKOK EREDMÉNYESSÉGE? MŰKÖDÉSI MUTATÓK FELTÁRÁSA KÉT HAZAI NATÚRPARK PÉLDÁJÁN

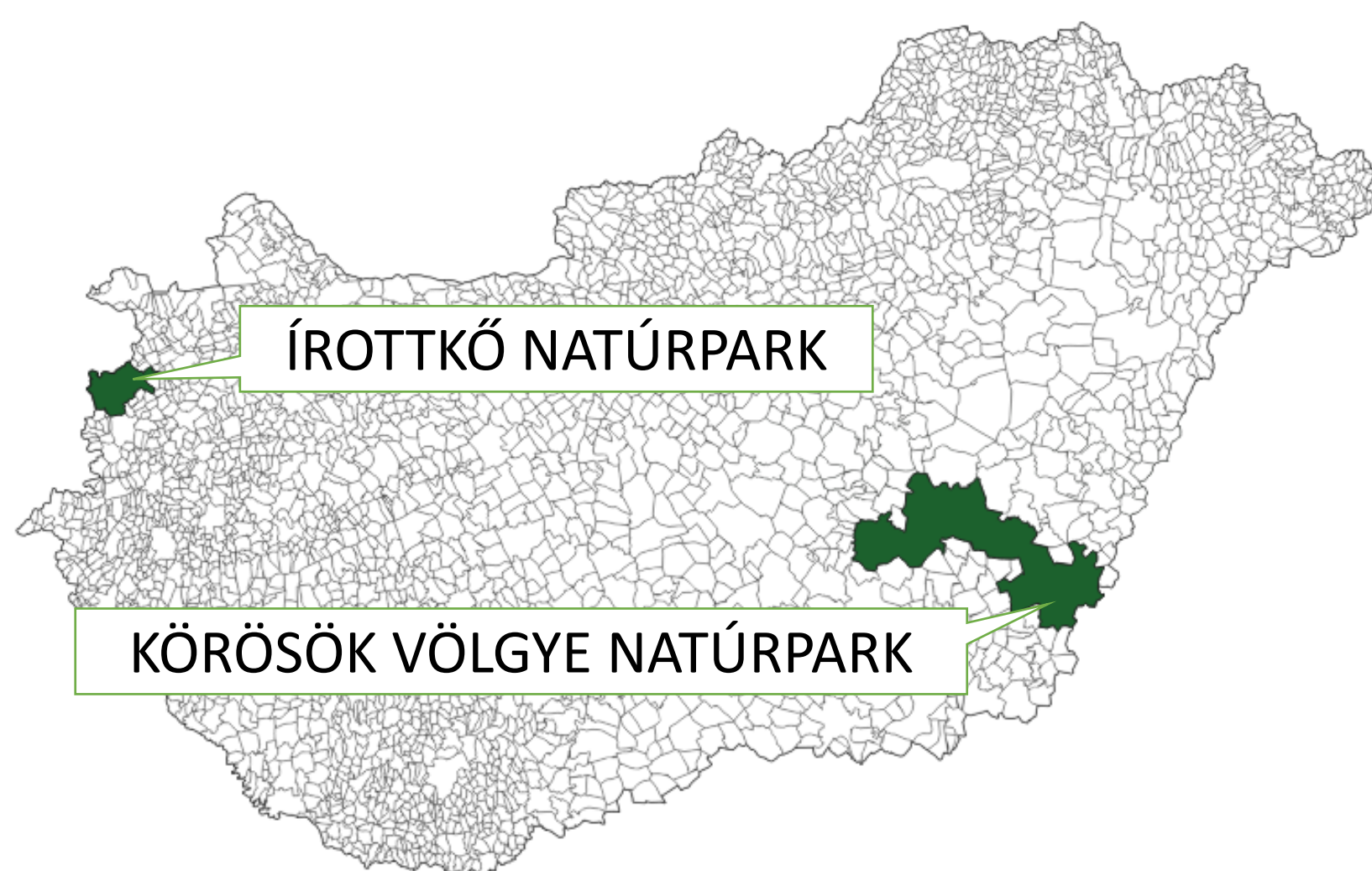

Dancsokné Főris Edina – Filepné Kovács Krisztina – Szilvácsku Zsolt
MATE TTDI Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék

A **natúrparkok** olyan tájszintű együttműködések, amelyek a **fenntarthatóság modellterületeinek** tekinthetők.

Működésük **négy pillére** a természeti és kulturális örökség védelme, a vidékfejlesztés, a környezeti nevelés és szemléletformálás, valamint a turizmus és pihenés. A hazai natúrparkok története 1997-ben kezdődött, amikor megalakult az Írottókó Natúrpark Egyesület (amely a határ túloldalán is működik) és mára a 18 immár hivatalosan is natúrparki címmel rendelkező térség az ország területének és településeinek több, mint 10%-át teszik ki.

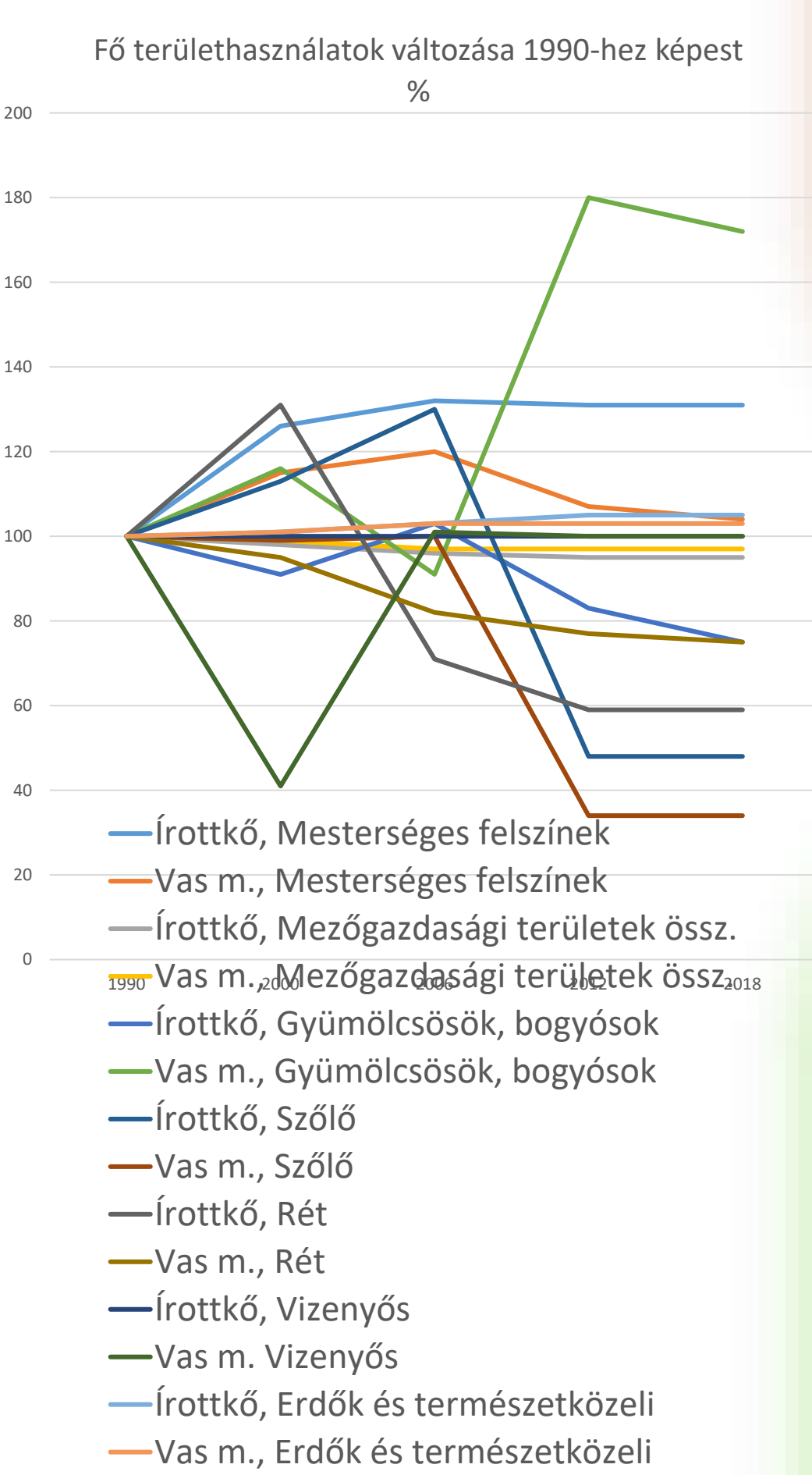
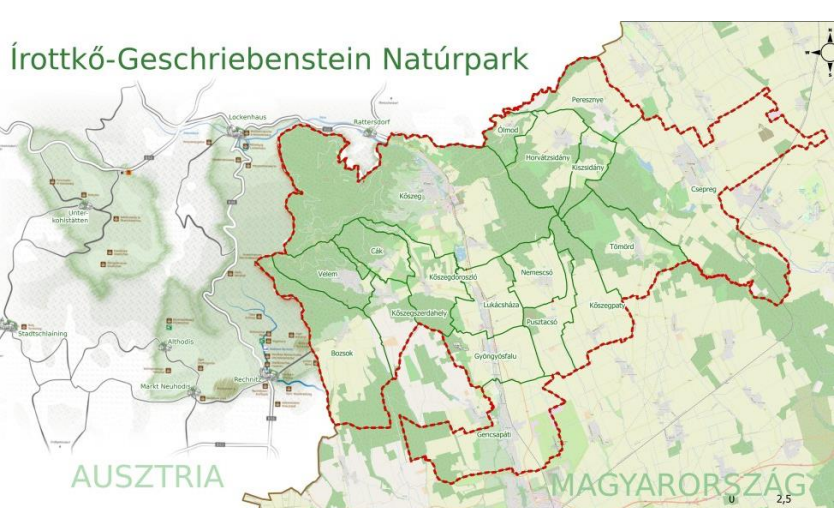
Az elmúlt években a végzős tájépítész MSc hallgatókkal a féleves komplex térségi tervezési műhely keretében immár a negyedik térséget segítettük a natúrparkká válás folyamatában a megalapozó vizsgálatok elvégzésével.

E munkáink kapcsán merült fel a kérdés, hogy a régebben működő natúrparkoknál **észlelhető-e már változás a fenntarthatóság felé való előre lépésben?**

Azonban egy módszertani kérdést is fel kell tennünk: **milyen mutatók alkalmasak ennek kimutatására?**

Szakirodalmi kutatásunkban, valamint az Írottókó és a Körösök-völgye Natúrpark munkaszervezetének tagjaival végzett interjúinkban az egyes pillérek működését igyekeztünk feltárni. Vizsgáltunk általános fejlettségi mutatókat, de szükségesnek mutatkozott a fenntartható, ökológiai és társadalmi szempontból is reziliens, értékteremtő térségfejlesztési programok azonosítására, nyomon követhető alkalmas adatkörök meghatározása is.

Képek forrása:
Dancsokné Főris Edina
naturpark.hu
korosoknaturpark.hu

Turizmus

- Kiajánlott programok ✓
- Kerékpárutak hossza ~
- Túraútvonalak (gyalogos, vízi, lovas, kerékpáros, egyéb) ~
- Kulturális utak ✓
- Vendéglátóhelyek ~
- Szálláshelyek száma, minősége ~
- Vendégjazzakák, látogatók száma ✗
- Saját fejlesztésű bemutatóhelyek ✓
- Kiadványok, promóciós eszközök ✓

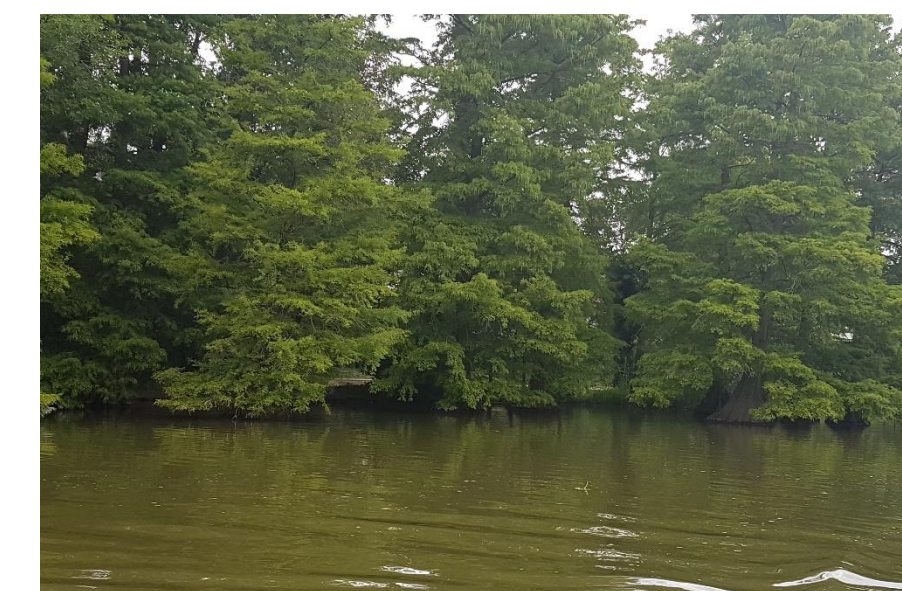
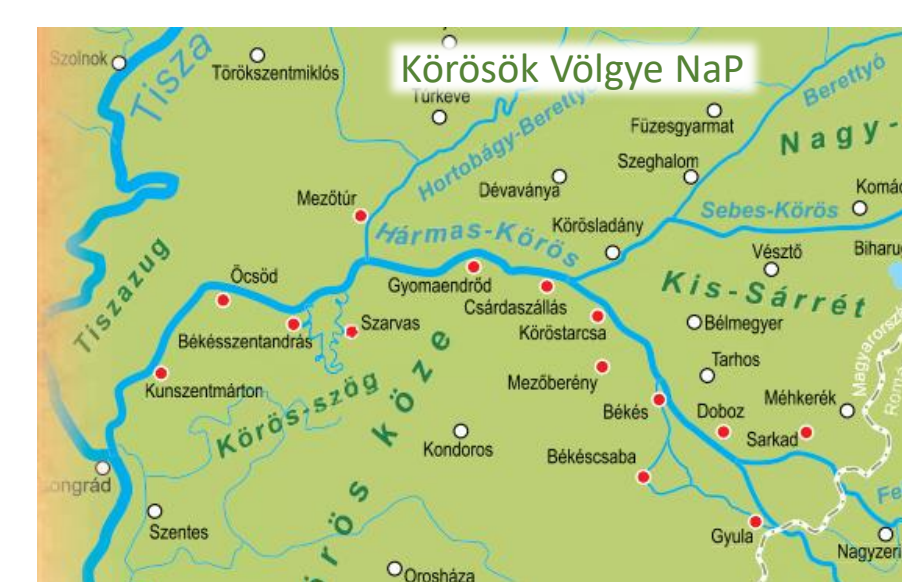
Értékvédelem

- Védett területek növekedése ✓
- Területhasználat változások (Corine) ✓
  - mesterséges fsz., mg.-i ter., rét, erdő, gyümölcsös, vizenyős ter., vízf.
- Értékek feltártsága ~
  - természeti
  - kulturális
- Fejlesztési programok
  - saját ✓
  - hazai forrás ~
  - EU/nemzetközi forrás ~

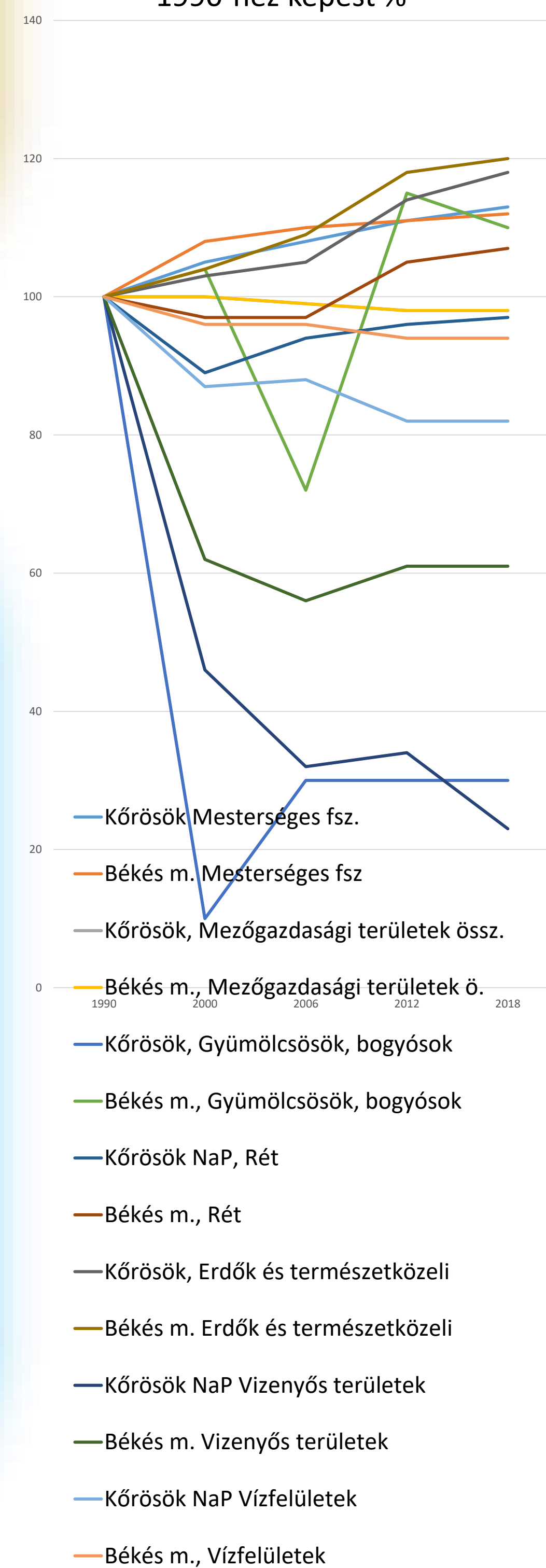
✓ Van összehasonlítható adat vagy előállítható
~ jelenlegi adat előállítható
✗ Nincs hosszútávon összehasonlítható adat

Vidékfejlesztés

- Népesség, öregedési mutató ✓
- Vándorlási egyenleg ✓
- OP támogatási kifizetések ✗
- Képzettség ✓
- Foglalkoztatás szektoronként ✗
- Vállalkozások szektoronként ✗
- Helyi termékfejlesztési programok ✓
- Értékesítési lehetőségek (bolt, vásár, REL) ~
- Óstermelők sz. 1000 lakosra ✓
- Vállalkozási együttműködések ~

Területhasználatok változása 1990-hez képest %

Szemléletformálás

- Lakossági programok ✓
- Programok vállalkozásoknak ✓
- Gyerekképzések ✓
- Elért emberek száma ~
- Kapcsolatok száma ~
  - Együttműködő szervezetek
  - Hazai külső partnerek
  - Nemzetközi projektek

Megállapítások

- A KSH és a TEIR adatai alapján nem látszik jelentős különbség, nem azonosíthatók egyértelműen jellegzetes folyamatok (+ nincsenek összehasonlítható adatsorok a gazdaság és a turizmus értékelésére hosszabb időtávon)
- Kutatásunk ezért a fejlesztési projekteket és a különböző térségi programokat emelte ki és vette vizsgálat alá. Ezek a következőképpen csoportosíthatók:
  - Információs, tájékoztató, digitális fejlesztések
  - Képzések és hálózatfejlesztési, közösségépítési, szemléletformálási projektek, valamint értékváltó, felfedező programok
  - Határon átnyúló együttműködések, infrastruktúra és komplex fejlesztések
  - Turisztikai infrastruktúra és szolgáltatás fejlesztések, különböző típusú túraprogramok
  - Természeti és kulturális értékváltó és helyreállítás
  - Gasztronómiai programok, vásárok
  - Működési támogatási projektek
- Egy projekt térségi pozitív hatása szempontjából fontos lenne, hogy nyomon követhető és rendszeresen értékelhető legyen, hogy milyen mértékben integrálódik egy projektbe a táji szemlélet és a fenntarthatósági szempontrendszer.
- Kiemelkedő szerepe van a tájat és az ottlakókat jól ismerő vezetőknek és munkatársaknak a projektek, programok, döntések pozitív hatása szempontjából.
- A szervezeti megoldások és együttműködés szerepe mind a pályázati, mind a fenntarthatósági eredményesség szempontjából lényeges.
- A közös natúrparki értékrendnek és szemléletmódnak folyamatos kommunikációval, nyomon követéssel, visszajelzésekkel, elismerésekkel megfelelő megerősítésre van szüksége.
- A több nem mindig jobb! A minőséget és a natúrpark egyes folyamatokban betöltött szerepét azonosító módszertanok meghatározása további kutatásokat igényel.